

HEYMAN, Hendrik, onderwijzer, publicist, sociaal pionier (Sint-Niklaas 22 mei 1879 - Sint-Niklaas 4 april 1958).

Zoon van een schoenmaker. Huwde op 10 september 1907 Maria van Puyvelde. Was tot 1910 onderwijzer, daarna bezoldigd secretaris van de christelijke vakverenigingen. Werd in 1923 schepen en was van 1933 tot '46 burgemeester in zijn geboortestad. Volksvertegenwoordiger in 1919, minister van nijverheid, handel en sociale voorzorg van 1927 tot '32, ondervoorzitter van de Kamer van 1946 af, minister van staat in 1945, voorzitter van de Commissie van Sociale Zaken van de Raad van Europa. Hij was de tweede voorzitter van het Algemeen Christelijk Vakverbond (1913), eerste voorzitter van het Algemeen Christelijk Werkersverbond (1921) en eerste voorzitter van de Christelijke Landsbond voor Gepensioneerden.

De Vlaamsgezindheid van Heyman vindt haar oorsprong in zijn studententijd. In 1912 hield hij op het congres van het Davidsfonds een referaat over het Vlaamse vraagstuk. Datzelfde jaar stelde hij tijdens de Vlaamse Sociale Week de eis van een Vlaamse universiteit. Zijn voorstel om het Nederlands als voertaal voor het lager onderwijs in Vlaanderen aan te nemen, werd in 1913 door het congres van de Belgische Volksbond verworpen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog, toen hij brancardier was, schreef hij artikelen in het frontblad 't Soete Waesland. In 1916 gaf hij een werk uit, *La Belgique Sociale*, waarin de censuur drie bladzijden schrapte. In 1918 kreeg hij moeilijkheden vanwege een artikel in *Onze Toekomst*: hierin had

hij de oprichting verdedigde van Vlaamse leger-eenheden en van een Vlaamse officiersschool. Dit artikel bevatte ook een veroordeling van het activisme, doch wilde de aandacht vestigen op de eisen van de Vlaamse leiders in bezet België, evenals op die van de Vlaamse frontsoldaten. Hij werd hiervoor door Jules Renkin, minister van koloniën, ter verantwoording geroepen. Bij Koninklijk Besluit van 15 oktober 1918 werd hij tot lid benoemd van de commissie die de vraagstukken zou bestuderen, ontstaan door het gebruik der landstalen. Hij weigerde deze benoeming te aanvaarden, omdat door de bepalingen van het besluit tal van Vlaamse leiders werden genegeerd. Na de oorlog ijverde hij in de arbeidersbeweging voor het meevieren van 11 juli. Hij pleitte in 1921 om de diploma's van de Vlaamse onderwijzers, behaald tijdens de oorlog, te doen erkennen en kwam in 1924 op voor administratieve amnestie. Het bestaan van een Frans-talige Gentse universiteit noemde hij in 1923 een sociale onrechtvaardigheid en een anti-democratische toestand tegenover het Vlaamse volk. Tijdens zijn ministerschap vernederlandste hij de Hogere Nijverheidsschool te Gent. In 1932, bij de kandidaatstelling voor de gemeenteraadsverkiezingen, stuitte hij in de Sint-Niklase katholieke partij op moeilijkheden wegens het feit dat de regering een ambtenaar had benoemd die geen Nederlands kende. Heyman werd door veel Vlaamsgezinden aangevallen, omdat hij in 1930 de drie wetsontwerpen ondertekende die inderdaad veel toegevingen bevatten aan de liberalen en dus te slap waren; hij had echter, net zoals de andere Vlaamsgezinde ministers, te weinig vat op de regering, waarin de toonaangevende figuren conservatieve katholieken waren en op Vlaams gebied meer naar het liberale standpunt neigden. Heyman, die de amnestiewet steunde, ondertekende in 1935 namens het Algemeen Christelijk Werkersverbond de Open Brief, door het Vlaams Economisch Verbond aan de Koning gestuurd en waarin gevraagd werd met de Vlaamse eisen rekening te houden.

Zijn activiteiten op het sociale terrein en de politieke partijtegenstellingen hebben het hem tijdens de jaren vlak voor en na de Tweede Wereldoorlog niet mogelijk gemaakt zijn Vlaamse overtuiging verder in praktijk te brengen. Zijn gedichten, toneelstukken en redevoeringen getuigden steeds van Vlaamse en sociale inslag.

WERKEN: *Het eeuwfeest van de Boerenkrijg* (z.j.); - *De Guldeporenzege* (1902); - *De nieuwe doctoer, Vlaamse schets* (1902); - *Dichter A.J.M. Janssens* (1903); - *Het leven en de kunst van Alfons Janssens* (1907); - *Oorlogspoëzie* (1916); - *Arbeidersbelang en katholieke eendracht* (1925).

LITERATUUR: A. Simoens, *Van Vlaamsche Koppen*, in *Ons Volk Ontwaakt* (28 maart 1914); - S. Scholl, *De Katholieke arbeidersbeweging in België*, II-III (1963-'66); - H.J. Elias, *Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging 1914/1939*, I-III (1969).

JEAN-MARIE LERMYTE en BERT DE COCK